

Södertörns högskolas remissvar gällande Medie- utredningens slutbetänkande En gränsöverskridande mediepolitik. För upplysning, engagemang och ansvar (SOU 2016:80)

Södertörns högskola ser mycket positivt på det i utredningen anslagna medborgarperspektivet, och finner det viktigt att i ett föränderligt medielandskap hålla medborgarnas behov av information främst. Därför vill högskolan i det nedanstående peka på några förslag där främjandet av allmänhetens tillgång till oberoende informationsförmedling ytterligare kan stärkas. Vi vill också peka på några oklara punkter där förslagen till nytt mediestöd behöver förtydligas och förenklas utifrån mediernas centrala betydelse i den offentliga debatten och de demokratiska processerna.

Kapitel 7 - Ett nytt mediestöd för allmänna nyhetsmedier

Högskolan instämmer till fullo i utredningens grundsyn att mediestödet ska vara plattformsoberoende, samt oberoende av finansieringsform. Däremot anser vi att systemet när det gäller kravet på allsidighet och kritisk granskning även bör inrymma medier som drivs utifrån en tydlig värdegrund och som är ensidiga i den mening att de har som syfte att bilda opinion, t.ex. tidningar som idag får presstöd som utges av kristna organisationer (Dagen, Sändaren) eller politiska partier (Aktuellt i politiken, Nu och Proletären).

Enligt förslaget ska mediestödsnämnden ha en majoritet som utses av branschens organisation och på sikt kunna överföras till ett civilrättsligt organ. Vi anser, i och med att mediestödet är en del av den demokratiska infrastrukturen och finansieras med skattemedel, att nämnden ska vara en myndighet med garanterad full insyn och med politiskt ansvariga representanter. En modell skulle kunna vara att hälften av ledamöterna tillsätts via branschorganisationer (för att garantera sakkunskap i nämnden) och hälften via det politiska systemet (för den demokratiska legitimiteten), samt att ordföranden (och vice) är hög jurist som utredningen föreslår.

Vad gäller trösklarna för inträde i systemet instämmer vi i utredningens strävan att göra stödet mindre detaljstyrt. Nedan redovisas högskolans syn på delar av de trösklar som föreslås. Där ingår även några förslag som vi menar skulle leda till mindre detaljstyrning:

- Kravet på att innehållet ska präglas av principen om alla människors lika värde är ett demokratiskt grundkrav som är rimligt att ställa på medier som vill ha det demokratiska samhällets stöd. Södertörns högskola stöder detta grundkrav, och det är dessutom så tydligt formulerat att det går att avgöra i vilken mån det uppfylls.
- Kravet på hög kvalitet och inre mångfald är mer problematiskt då det ger utrymme för att mediestödet delas ut utifrån kriterier som inte är transparenta. Då vi dessutom anser att det är av stor vikt att nämnden består av en stor andel demokratiskt valda representanter (se ovan gällande nämndens sammansättning och mediestödets finansiering), blir det inte möjligt för nämnden att bedöma medieinnehållets kvalitet, både då sakkunskap inte skulle vara tillräcklig och då det skulle påverka oberoendet. Kravet på inre mångfald anser vi är i direkt motsättning till medier som verkar opinionsbildande (se ovan). Istället kan mediestödet bidra till en yttre mångfald genom att det finns många olika medier. Därför föreslår vi att detta kriterium utgår.
- Att kravet på god användarförankring ersätter krav på betald upplaga och därmed möjliggör att mediestödet även inkluderar gratistidningar och sajter anser vi i grunden är bra. Kravet är dock alltför löst formulerat för att vara användbart som kriterium för att få mediestöd. Trots de problem med att mäta publik som utredningen pekar på, skulle det vara möjligt att kräva att mediets publik på något sätt mäts av ett oberoende mätinstitut, och att gränserna för att komma ifråga för stöd lämnas i mediestödsförordningen som kan ändras av regeringen i takt med medieutvecklingen. Gränserna kan också vara olika beroende på storleken på mediets målgrupp. Transparens kring användarstatistik skulle med fördel kunna påverkas positivt utifrån mediestödssystemet, särskilt med tanke på att utvecklingen för närvarande går mot minskad transparens, när mediebolag såsom Schibsted och Bonnier talar om att lämna den gemensamma mätvalutan KIA Index.
- Vi instämmer i förslaget att kräva att medier som får stöd ska ha en ansvarig utgivare. Däremot är det enligt oss mer tveksamt om mediestödet ska villkoras utifrån det pressetiska systemet som i grunden är ett frivilligt system där reglerna sätts upp av branschen själv.
- Vi anser att mediestödet bör kopplas till medieföretag som publicerar sig inför en allmän publik och stödjer därmed inte förslaget att nyhetsbyråer och bildbyråer ges möjlighet till stöd. Det skulle vara mycket svårt att dra gränser för vilka typer av underleverantörer till medieföretag som skulle kunna få mediestöd. Vi menar att mediestödet indirekt kommer dessa till del genom att medieföretagen får en bättre ekonomi och möjlighet att köpa in mer material från både frilansare, bildbyråer och andra underleverantörer.

Att koppla produktionsstödet till kostnader istället för till betald upplaga är i grunden en nödvändig princip om även gratismedier ska komma ifråga för stödet. Vi anser dock att stödet bör kopplas enbart till de redaktionella kostnaderna enligt dansk modell, för att stödet ska få maximal effekt utifrån medborgarens och samhällets behov av journalistik. Detta då t ex fler administratörer och annonssäljare inte automatiskt leder till mer journalistik. Södertörns högskola stödjer även förslaget om särskilda stöd för underbevakade områden, även om det inte framgår av utredningen hur dessa områden ska definieras. Det är viktigt att

detta stöd kan utgå även till de stora delar av storstadsområdena där det visserligen finns dagliga tidningar, men som ändå knappt bevakas alls.

Vi stöder intentionen med det föreslagna innovationsstödet, men föreslår att kriterier för stödet förtydligas och utvecklas. Den svenska mediebranschen och i synnerhet redaktioner har i forskning visat sig vara svärmottaglig för innovation. För att stödet ska få önskad effekt krävs att åtminstone delar av stödformerna syftar till samverkansprojekt, där mediebolagen samverkar med kompetens utifrån såsom forskare, experter och start-ups. Vidareutbildning av verksamma journalister genom exempelvis uppdragsutbildning och/eller masterutbildningar är också ett område som skulle kunna ingå i denna stödform.

Distributionsstödet är viktigt som en del av mediernas infrastruktur. En annan och kanske än viktigare del av infrastrukturen tas upp i kapitlet med "idéskisser" och behovet av att höja ambitionerna när det gäller bredbandsutbyggnad i hela landet. Statligt stöd för infrastrukturen är avgörande för att medborgare i hela landet ska ha samma möjligheter att ta del av medier på alla olika plattformar, såväl på papper som digitalt.

Övriga kommentarer

Idéskisserna (kapitel 8) om ett medialt civilförsvar och en nationell kraftsamling för medie- och informationskunnighet pekar på viktiga områden ur ett medborgarperspektiv. Dessa områden måste bli en viktig del av lärarutbildningen, och genomsyra den svenska skolan på alla nivåer.

Södertörns högskola är en av flera aktörer i Sverige som utöver lärare utbildar morgondagens journalister. Även om utbildning ligger utanför detta uppdrag, vill vi poängtera att de aktörer som utbildar journalister för den tekniskt avancerade mediemarknaden har ett stort ansvar nu och i framtiden för de svenska mediebolagens förmåga att anpassa sig till ny teknik, nya arbetsformer och medieanvändning.